Tööerakonna esindajana oli O. Asutava Kogu ja I Riigikogu liikmeks. Asutavas Kogus valiti ta 1919. a. aprillis esimeseks abiesimeheks. 1919. a. augustist alates oli O. Vabariigi Valitsuse peaprokuröriks ja sama a. oktoobris ja novembris O. Strandmann'i kabinetis kohtuministriks. 1920. a. oktoobrist 1921. a. jaanuarini toimis ta A. Piibu (vt.) kabinetis töö-hoolekande- ja siseministrina. Ka avaliku tegevuse alal on O. mitmes suunas teotsenud. 1904.—08. a. oli ta Tartu Laenu- ja Hoiu-Ühisuse juhatuse, 1912.—14. a. selle nõukogu ja 1916—19 Liivimaa Linnahüpoteegi Seltsi (nüüd Eesti Hüpoteegipanga) juhatuse liige ja on praegu (1928) omavalitsuste kinnitusseltsi »Oma« juhatuse esimees. »Noor-Eestis« on O. teotsenud selle asutamisest peale, m. s. juhatusliikmena. Kauemat aega on ta olnud Tartu Rahvaraamatukogude Seltsi esimeheks. 1923. a. oli O. lühemat aega »Vaba Maa« peatoimetaja ja 1925—26 toimetas ta teadusliku ja politilise sisuga ajakirja »Vaba Sõna«. O.-i tõlkes on ilmunud G. F. Šeršenevičі töö »Riik ja õigus« (Tallinna, 1910).

Ajalehist j. m. saadud andmed. *T.*

OLESK, M., vt. KURS-OLESK.

OLMEN, Philipp (v.), vaimulik, teated sünniaja ning -koha ja varasema elukäigu kohta puuduvad. Aa. 1551—58 teotses O. Tartu toomkiriku kanooniku ja jutlustajana, olles Tartu kutsutud nähtavasti langeva katolitsismi tugendamiseks, nagu ta eelkäijagi samal kohal (ja hiljemini Tartu dekaan) n. n. »Liivimaa paavst« Wolfgang Sager. Tartu langemisel venelaste võimu alla põgenes O. Saksamaale. Temalt saadud teadaande põhjal koostas Tilemann Bredenbach (vt.) Vene-Liivi sõja ajaloo, mis XVI ja XVII a. s. oli laialt levinud, ning esimese, kuigi lühikese ja peaaegu kõigis üksikasjus vale ja tendentsilise kirjelduse reformatsioonist Tartus, kallale tungides M. Hoffmann'ile ja H. Marsow'ile (vt. neid). Vene sõda kirjeldatakse Jumala karistusena reformatsiooni sissetungi eest. — O.-i edasine saatus on teadmata.

Arbusow, Geistl. (Jb. f. Gen. 1901, lk. 79; 1911, lk. 154); T. Bredenbach, *Belli Livonici . . . nova . . . historia* (Köln, 1564 ja hiljemini, vrdl. Winkelmann II, 5210). *L. A.*

ORG, Peeter, pedagoog ja koolikirjanik, sünd. 7. VI 1849 (tema oma teate järgi autobiograafias 23. III s. a.) Rõuge klk. Viitinas mõisakupja pojana, teenis juba varases lapsepõlves endale elatist, õppis aa. 1863—67 Rõuge klk.-koolis, õiendas vastava katsekomisjoni ees vallakooli-õpetaja eksami ja töötas pärast seda, kui ta soov valmistuda misjonäriks oli põrganud takistuste vastu, vallakooliõpetajana, sealjuures tolleaegse Rõuge kog. õpetaja Fr. Hollmann'i (vt.) abil edasi õppides. Aa. 1873—78 oli O. Rõuge klk.-kooli õpetajaks ja kutsuti 1878. a. Tartus Fr. Hollmann'i juhatusel töötava eesti vallakoolmeistrite seminari õpetajaks, mis kohal püsis kuni kooli sulgemiseni 1887. a. Selle järel teotses O. 1888—1902 Tartu Saksa Abiseltsi ellukutsutud Aleksandri-kooli juhatajana, kust lahkus lahkhelide tagajärjel mõnede abiseltsi mõjuvate liikmetega, asutades oma erakooli. Sügisel 1907 asus O. Volmari õpetajateseminari usuõpetuse ja eesti ning saksa keele õpetajaks ja suri seal 22. III 1908; maetud Tartus. — O.-u loomulikkudelt kalduvustelt ja eeldusilt oli ja jäi pedagoogiline tegevus tema elutööks, millega ühenduses seisab ka tema kirjanduslik tegevus. Seminaris teotsedes pidas O. seminari õpetajate koosolekul rea ettekandeid kasvatuse alalt (vt. Fr. Hollmann, Kõned laste kasvatamisest ja õpetamisest, I, a. 1882, III, a. 1884). Otseselt koolis tarvitamiseks on O. avaldanud: »Väike kirjaõpilane (Aabits)« (Tartu, 1886), mis sisaldab rääkimis-, kirjutamis- ja lugemisõpetuse ühes tähelepanu vääriva meetodilist laadi sissejuhatava seletusega, »Ilukiri«, »Kiriku laulude kogu« (Tartu, 1893, II tr. 1903) ja »Palvuste kogu« (Tartu, 1898). Tähelepanu osaliseks sai O.-u »Kalevipoja« väljaanne koolidele tiitliga »Fr. R. Kreutzwaldi Kalevipoeg. Lugulaul Eesti muinasajast. Lühendatud kujul 4 lisaga . . .« (Tallinna, 1904), milles tumedamaid ja lastele ebakohaseid osasid (kokku umb. 2070 salmi) välja jäetud ning keelevead võimalust mööda parandatud. Teatavat väärtust omavad teose lisad, milledest »sõnastik« sisaldab vähemtuttavate sõnade, samuti mütoloogiliste, ajalooliste ja maateaduslikkude nimede seletusi, »mõttestik« aitab »Kalevipojas« leiduvaid mõtteid ning mõisteid leida vastaval kohal, III lisas osutatakse »Kalevipoja« keelelistele iseärasustele, võrreldes neid hariliku keelega, ja IV lisas antakse kavu ning juhatusi ühes hulga lauluviisidega »Kalevipoja nooreea« dramaatilisiks ettekandeiks koolides. See »Kalevipoja« väljaanne andis omal ajal väärtusliku lisa »Kalevipoja«-kirjandusele ja soodustas lugulaulu tutvustamist noorsoole. Peale selle on O. toimetanud Schiller'i »Kellalaulu« (Tartu, 1902) koolidele ettekandmiseks ja avaldanud eesti ajalehis raamatute arvustusi ning muid kirjutisi, eriti kooli ning kasvatuse küsimusist.

E. Kirj. 1908, lk. 338—43; P. O., Minu mälestused (E. Kirj. 1909); Post. 1908, nr. 71 *J. K.*

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 351